

ITÄ-UUDENMAAN KÄRÄJÄOIKEUS
PL 194
01301 VANTAA

1/4

ASIA

Rangaistuksen tuomitseminen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Helsingin hovioikeus on 25.3.2019 ilmoittanut, että Itä-Uudenmaan kärjäoikeus oli 7.6.2016 kansliassa antamallaan tuomiolla tuominnut yhden asian vastaajista muun ohella 23.4.2014 tehdystä varomattomasta käsittelystä, jota koskeva haaste oli annettu hänelle tiedoksi vasta 28.4.2016, kun rikoksen syyteoikeus oli jo vanhentunut.

Tuomiosta oli valitettu hovioikeuteen, joka oli 31.8.2017 antamallaan tuomiolla jättänyt asian kyseisen syytekohdan osalta sillensä syyttäjän peruutettua syytteensä.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut laamanni on antanut menettelystään häneltä pyytämäni selvityksen. Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden laamanni on antanut asiasta lausunnon.

MERKINTÄ

Vastaajan avustajana asiassa toimineen asianajajan menettely on oikeuskanslerinvirastossa erikseen arvioitavana.

RATKAISU

1 Sovellettavat säännökset

Kyseisen rikosasian kärjäoikeuskäsittelyn aikaan voimassa olleen rikoslain 8 luvun 1 §:n (297/2003) 2 momentin 4 kohdan mukaan rangaistusta ei saanut tuomita, ellei syytettä ollut nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus oli enintään vuosi vankeutta tai sakkoa. Luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla taval-

la nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä läsnä ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Rikoslain 44 luvun 12 §:n mukaan varomattomasta käsittelystä tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 8 §:n 1 momentissa on säädetty, että jollei rikosasiaa mainitun luvun 6 §:ssä säädetyllä tavalla heti jätetä tutkimatta, on tuomioistuimen viipymättä annettava haaste. Haasteen antaa tuomioistuimen puheenjohtaja tai käräjänotaari.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Lain tapahtuma-aikaan voimassa olleen 45 §:n (208/2000) 1 momentin mukaan lakia sovellettiin myös tuomariin, jollei laissa toisin säädetty.

2 Saatu selvitys

2.1 Haasteen antaminen viivytyksettä

Laamanni oli tapahtuma-aikaan toiminut Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden päällikkötuomarina. Koska hänen ei muiden tehtäviensä vuoksi ollut mahdollista osallistua ennalta vahvistetun rikospäivälistan mukaiseen juttujen käsittelyyn, oli hänelle pääasiassa jaettu vain erikoissyöttäjien vireille saattamia rikosasioita. Niissä oli pääsääntöisesti sovittu syyttäjän kanssa istuntopäivä, jona yksittäinen asia oli käsitelty. Koska kyseisillä syyttäjillä oli yleensä ollut varsin vähän vapaita päiviä, oli istuntopäivän löytäminen ollut haasteellista.

Kysymyksessä oleva asia oli tullut käräjäoikeudessa vireille 28.8.2015. Asia oli jaettu laamannille 1.9.2015. Käräjäoikeudessa oli 15.12.2015 tullut vireille uusi saman vastaajan tekemiksi epäiltyjä rikoksia koskeva asia, jossa haastehakemuksen lisätiedoissa oli todettu, että asioissa oli harkittava samanaikaista käsittelyä. Laamanni ei enää selvitystä antaessaan ole muistanut, oliko jo ennen mainitun haastehakemuksen saapumista syyttäjän kanssa sovittu, että elokuussa vireille tullut asia jää odottamaan myöhempää haastehakemusta. Joka tapauksessa asiat oli yhdistetty ja laamanni oli sopinut syyttäjän kanssa käsittelypäiväksi 24.5.2016. Haasteet ja kutsut oli lähetetty tiedoksi annettaviksi 21.4.2016.

Laamanni on todennut näkemyksensä, ettei 28.8.2015 vireille tulleen asian osalta haastamisessa ”lähtökohtaisesti ole viivytelty tarpeettomasti, vaan juttujen yhdistämisen sekä erillisen käsittelypäivän sopimisen johdosta haasteen antaminen on siirretty myöhemmälle ajankohdalle, jolloin käsittelypäivä on edellä lausuttu huomioden saatu sovittua, joskin myönnettäköön edellä lausutun menettelyn aikana olisi näin jälkikäteen tarkasteltuna tullut huomioda se, että yhden syytekohdan vanhentumiseen liittyvän riskin johdosta tiedoksiannointi olisi tullut hoitaa erikseen siten, että asiassa olisi esimerkiksi pyydetty kirjallinen vastaus, vaikkei käsittelypäivää vielä oltu saatu sovittua”.

Käräjäoikeuden laamanni on todennut lausunnossaan, että asiassa haasteen antaminen on odotanut myöhempää samaan asiaan liitettävää haastehakemusta ja sen jälkeen sovittavaa istuntopäivää. Laamanni on todennut, että tämä on ”normaalimenettely ja myös asiakkaiden edun mukaista”.

2.2 Vanhentuneen rikoksen syyksilukeminen

Laamanni on selvityksessään tuonut ilmi, että edellä mainituin tavoin yhdistetyt jutut koostuivat kymmenestä syytekohtasta, joissa kysymyksessä oleva vastaaja oli vastaajana yhdeksässä. Kyse ei hänen arvionsa mukaan näin ollen ollut kovinkaan laajasta eikä syytekohtien sisältö huomioiden myöskään vaativasta jutusta. Vastaajan tuomitseminen varomattomasta käsittelystä, jossa syyteoikeus oli päässyt vanhentumaan, oli näin ollen laamannin ilmoittaman mukaan ollut häneltä selkeä virhe.

Laamanni arvelee virheeseen vaikuttaneen ainakin joltain osin se, että syytekohtan teonkuvaus oli hänen mielestään enemmänkin viitannut tuhotyöhön kuin varomattomaan käsittelyyn. Hän olettaa kerrotun vaikuttaneen siihen, ettei hän haastehakemusta läpi käydessään ollut ymmärtänyt erikseen tarkastaa kyse olleen niin alhaisen rangaistusmaksimin rikoksesta, että haasteen tiedoksi antamisen kanssa olisi tullut kiirehtiä.

Laamannin oman arvion mukaan kyse on ollut anteeksiannettavasta laiminlyönnistä. Käräjäoikeuden laamanni on todennut, että laamannille on käynyt asiassa harmittava virhe, josta vastaajalle ei ollut aiheutunut konkreettista vahinkoa.

3 Arviointi

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöratkaisun tekemiseen.

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta saattaa edellä kerrotun vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää mainitun pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tapauksissa, joissa kyseisenlaisesta virheestä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena, on tuomarin menettelyä pidetty oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuihin tavoin vähäisenä.

Tapauksessa asia oli jaettu laamannin käsiteltäväksi 1.9.2015. Hän on lähettänyt haasteen tiedoksi annettavaksi 21.4.2016 eli vasta lähes kahdeksan kuukautta asian vireille tulon ja runsaat neljä kuukautta asiaan edellä kerrotuin tavoin yhdistetyn toisen asian vireille tulon jälkeen, vain muutama päivä ennen kysymyksessä olevan rikoksen syyteoikeuden vanhentumista. Laamanni on asiaa käsitellessään laiminlyönyt ottaa huomioon kysymyksessä olevan syytekohtan vanhentumisvaaran.

Ottaen huomioon, että kyse on ollut yksittäisestä vanhentuneesta syytekohtasta käräjäoikeuden käsiteltävänä olleessa laajemmassa rikoskokonaisuudessa, olen kuitenkin arvioinut, että laamannin menettely olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettulla tavalla vähäinen. Hänen menettelyään on näin ollen tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa. Kysymyksessä olevan kaltaista yksittäisen vanhentumisajaltaan muista poikkeavan syytekohtan vanhentuneisuuden havaitsematta jäämistä voidaan pitää lähtökohtaisesti vähäisempänä virheenä kuin

laiminlyöntiä havaita rikosasian olevan kokonaisuudessaan syyteoikeudeltaan vanhentunut. Laamannin virheestä asiassa ei myöskään ole aiheutunut tarpeetonta rikosasian pääkäsittelyä ja muutoksenhakua hovioikeuteen toisin kuin tyypillisesti käy tilanteessa, jossa vastaaja tuomitaan rangaistukseen syyteoikeudeltaan kokonaisuudessaan vanhentuneessa asiassa.

4 Toimenpiteet

Laamanni on menetellyt kärjäoikeuden puheenjohtajana lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta. Lisäksi hän on laiminlyönyt antaa asiassa haasteen viivytyksettä siten, että rikoksen syyteoikeus ei ennätä vanhentua ennen haasteen tiedoksi antamista vastaajalle.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla laamannille hänen kerrotusta menettelystä huomautuksen.

Lähetän päätökseni tiedoksi Helsingin hovioikeuden presidentille ja lausuntonsa asiasta antaneelle Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden laamannille.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Petri Martikainen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
